

ORMAN SUÇLARININ NEDENLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA (KARADERE ORMAN İŞLETME MÜDÜRLÜĞÜ ÖRNEĞİ)

Gökhan ŞEN
KTÜ Orman Fakültesi, 61080 TRABZON
Sabri ÜNAL
GÜ Kastamonu Orman Fakültesi, KASTAMONU

Geliş Tarihi: 15.06.2003

Özet: İnsanoğlunun varoluşu ile başlayan suç kavramı bugünde varlığını sürdürmektedir. Ormanlarda insan müdahaleleri sonucu oluşan zararların büyük bir bölümü kırsal kesimde yaşayan özelliklerde orman köylüsü tarafından yapılmaktadır. Orman suçları olarak adlandırılan bu eylemler ülkemizde halen görülmekte ve bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Birçok nedene bağlı olarak ortaya çıkan orman suçlarının, ormanların varlığı ve sürdürülebilirliği üzerinde çok çeşitli etkileri mevcuttur. Bu çalışmada Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü'nde orman suçlarının yoğun olarak görüldüğü Karadere Orman işletme Müdürlüğü'ndeki orman suçlarının durumu ortaya konarak, nedenleri araştırılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla işletme müdürlüğü sınırları içerisindeki 36 orman köyünde 236 orman köylüsü ile görüşülerek orman suçlarına etki eden faktörler belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Orman, Orman suçları, Kastamonu

A RESEARCH ON REASONS OF FOREST CRIMES: KARADERE FORESTS ADMINISTRATION MODEL

Abstract: The concept of crime which came into stage with the creation of the man still exists today. The damage which is done on the forestry areas by the human impact is to a great extent- done by the people who live in or near these areas. These crimes which we will call as the forestry crimes can be seen in our country as a serious problem to be solved. There are several reasons which make people commit these crimes, and the crimes have serious effects on the continuity and the existence of the forests. In this study, the reasons of the forestry crimes are examined by using the data gathered from a field study in Karadere Forests Administration a section in Kastamonu Regional Direct rote of Forests- where crimes are intensively take place. By meeting and interviewing 236 villagers who reside in 36 different villages, the factors which result in forestry crimes are tried to be determined.

Key words: Forest, Forestry crimes, Kastamonu

1.GİRİŞ

İnsanlığın tarihi ile aynı paralellikte günümüze kadar gelen kavramlardan biride “suç” tur. Suç kavramı “Toplumun güvenliği ve ortak çıkarlarını korumak için devlet tarafından düzenlenerek yürürlüğe konan ve ilan edilen ayrıca ceza tahdidi taşıyan kanunun kapsamına aldığı hususların şahıs veya şahıslarca ihlal edilmesi” şeklinde ifade edilebilir (1).

Ülkemizin 20.7 milyon hektar olarak bilinen orman varlığı çeşitli tehditler altında bulunmakta ve bu tehditlerin en önemli kaynağını insanlar oluşturmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde orman kadastro problemlerinin bulunmaması, insanların çevreyi ve ormanları korumada duyarlı davranmaları ve kırsal halkın ekonomik düzeyinin iyi olması bu memleketlerde ormanlara olan yasadışı müdahaleleri (açma, otlatma, kesme vs.) büyük oranda ortadan kaldırmıştır.

İnsan müdahaleleri sonucu oluşan zararların büyük bir bölümü kırsal kesimde yaşayan halk tarafından özelliklerde orman köylüsü tarafından yapılmaktadır. 1997 nüfus sayımı verilerine göre ülkemizde 7282'si orman içi, 11736'sı orman kenarı olmak üzere 19018 orman köyünde toplam 7.1 milyon kişi yaşamaktadır. Buna göre orman köyleri Türkiye nüfusunun %12'sini, kırsal nüfusun ise % 41'ini teşkil etmektedir. Orman köyleri nüfusunun % 58'i yakacak odun nedeni ile tamamen ormana bağımlı olup, % 13'ü gelirini ormancılıktan kazanmakta ve % 84'lük bölümü düşük gelir düzeyinde bulunmaktadır (2) .

Ülkemizde 1991-2000 yılları arasında işlenen toplam yıllık ortalama orman suçu miktarı 34158 dir. Bu rakamın % 19'unu açma, % 44'ünü kesme, % 7'sini kullanma, % 14'ünü bulundurma ve % 16'sını da nakil suçları oluşturmaktadır. İşlenen bu suçlar ile yıllık ortalama 84618 m³ odun hammaddesi suça konu olmuştur (3).

Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü'nde ise yılda ortalama 1156 orman suçu işlenmiştir. Bu suçlarda 4284 m³ ve 2284 kental odun hammaddesi suça konu olmuştur. Bu suçlarda ilk sırayı % 38 ile kesme almaktadır. Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü'nde, işletme müdürlüğü bazında en fazla suç Karadere Orman İşletme Müdürlüğü'nde görülmektedir. Bu nedenle araştırma alanı olarak Karadere Orman İşletme Müdürlüğü seçilmiş olup işletme müdürlüğü sınırları içinde yer alan 36 orman köyünde 236 orman köylüsü ile görüşülerek, işlenen orman suçlarının nedenleri araştırılmaya çalışılmıştır.

2. ARAŞTIRMA BÖLGESİNİN TANITIMI

Araştırma alanı olan Karadere Orman İşletme Müdürlüğü Kastamonu ili sınırları içerisinde yer almaktadır. Kastamonu Karadeniz Bölgesi'nin batısında yer almakta olup, doğusunda Sinop, batısında Karabük, güneyinde Çankırı, kuzeybatısında Bartın, güneydoğusunda ise Çorum illeri ile çevrilidir.

Araştırma alanı olan Karadere Orman İşletme Müdürlüğü Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü'ne bağlıdır. Doğusunda Taşköprü, güneyinde Tosya, batısında merkez, kuzeyinde de Taşköprü ve merkez işletme müdürlükleri bulunmaktadır.

Karadere Orman İşletme Müdürlüğü bünyesinde altı şeflik bulundurmaktadır. Amenajman planlarına göre mevcut altı şeflikteki ormanlık alanların tamamı koru ormanıdır. İşletme müdürlüğü alanı 91290 ha olup bu alanın % 57'si ormanlık, % 43'ü de açıktır. Ormanlık alanın % 47'si verimli, % 10'u bozuk niteliktedir. % 43'ü ise açıktır. İşletmenin toplam serveti 8325279 m³, hektardaki serveti ise 91.2 m³/ha dır. İşletmenin yıllık ortalama üretimi 29077.3 m³ yapacak ve 9076.8 m³ lif yakacak olmak üzere toplam 19701.8m³ tür.

İşletmenin çalışmalarını yürüttüğü toplam 94 köy vardır. Yönetmelik açısından bu köylerin 92'si merkeze, 2'si ise Tosya ilçesine bağlıdır. bu köylerin 68'i ilgili yasanın "orman içi köy" tanımına, 26'sı ise "orman kenarı köy" tanımına uymaktadır. Gene bu köylerin 56'sı 31. madde, 38'i de 32. madde kapsamına girmektedir.

İşletme müdürlüğü sınırları içerisinde 1988-1999 yılları arasında ormanlık ve ormansız alan olmak üzere toplam 20823.16 ha. alanın (% 23) kadastro yapılmıştır. Bölgede 97.25 ha. alan 2/B uygulamasıyla orman niteliği dışına çıkarılmıştır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırma materyali Karadere Orman İşletme Müdürlüğü'ne bağlı 36 orman köyünde 236 orman köylüsü ve bu köylülerin suç işlemede etkili olan sosyo-kültürel yapıyı, ortaya koymayı amaçlayan anket verilerinden oluşmaktadır. Ayrıca konu ile ilgili yapılmış önceki çalışmalardan ve diğer ikincil veri kaynaklarından da yararlanılmıştır.

Yapılan anketler iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm soruları köylerin mevcut fiziksel durumları ile ekonomik ve kültürel yapılarını belirlemeye yönelik hazırlanmıştır. Bu bölüm her köy için bir adet doldurulmuştur. İkinci bölüm ise orman suçlarını işleyenlerin sosyo-kültürel durumlarını ortaya koymaya, suç oluşturan eylemlere bakış açılarını belirlemeye ve orman suçlarının nedenlerini bulmaya yönelik sorular içermektedir.

3.2. Yöntem

Araştırmada veri ve bilgilerin toplanması için yüz yüze anket yöntemi kullanılmıştır. Yüz yüze anket yöntemi yüksek bir cevaplama oranı ve cevaplama hızı sağlayan aynı zamanda gözlemde yapmaya olanak veren bir yöntem olarak kabul edilmektedir (4).

Araştırma alanında 94 köy bulunmaktadır. İncelenen kayıtlardan bu köylerden sadece 61’inde suç işlendiği tespit edilmiştir. Araştırmada veri kaynağı olarak kullanılacak anketlerin kaç köyde yapılacağı;

$n = (Z^2 \times N \times P \times Q) / [(N \times E^2) + Z^2 \times P \times Q]$ formülünden yararlanılarak bulunmuştur (5,6). Formülde;

n ; Anket yapılacak köy adedini,

Z ; Güven katsayısını (%95→1.96)

N ; Örnekleme konu olan kütle (61)

P ; Ölçmek istenilen özelliğin ana kütlede bulunma ihtimalini (61/94)

Q ; 1-P

E ; Kabul edilen örnekleme hatasını (0.1) göstermektedir.

Ana kütle : Mevcut köy adedi (94)

Buna göre;

$$n = \frac{1.96^2 \times 61 \times 0.65 \times 0.35}{(61 \times 0.1^2) + 1.96^2 \times 0.65 \times 0.35} = 35.93 = 36 \text{ bulunmuştur.}$$

Anket sorularının basit, anlaşılabilir ve kısa olmasına özen gösterilmiştir. Kapalı uçlu sorular hazırlanarak verilen cevapların konudan sapması engellenmeye çalışılmıştır. Denek sayısı belirlenirken öncelikle “grup ölçmesi” denilen en az güvenilirlik için gerekli yaklaşık 30 denek sayısı (7) gözetilmiştir. Toplam 236 denek ile anket yapılarak bilgi toplanmıştır.

4.BULGULAR

4.1. Köylerin Özellikleri

Araştırmanın yapıldığı toplam 36 köyde hane sayıları 20-138 arasında değişmektedir. Toplam nüfus ise 2000 yılı resmi olmayan sonuçlara göre 6 792’dir. Her köy 2 ile 9 arasında değişen mahallelerden oluşmaktadır. Yerleşim genelde dağınıktır

Karadere Orman İşletme Müdürlüğü sınırları içerisindeki köy konutlarının % 28.5’i betonarme, % 69.3’ü ahşap ve % 2.2’si de kagirdir.

Araştırma yapılan köylerin merkeze uzaklıkları 10-50 km arasında değişmektedir. Köyleri merkeze bağlayan yolların durumu genelde ulaşım elverişlidir. Köylerden % 66.7’sinde anayol-köy arası stabilize % 33.3’ünde ise asfalttır. Yolların tamamında yer yer bozukluklar bulunmaktadır.

Elektrik ve telefon hizmetleri ise hemen tüm köylere götürülmüştür. Bu hizmetlerde genelde kış aylarında bazı aksaklıklar görülebilmekte, bu aksaklıkların giderilmesinde de doğa şartlarına bağlı olarak çeşitli gecikmelerin yaşandığı belirtilmektedir.

Araştırma yapılan köylerde hane sayısının % 98.1’inde televizyon, % 59.5’inde de radyo mevcuttur. Radyolar genelde yaşlı kesim tarafından tercih edilmektedir.

Araştırma yapılan köylerden % 66.67’sinde bir ilkokul bulunmaktadır fakat bu okulların sadece %33’ünde eğitim ve öğretim verilmektedir. Öğretmen açığı sorunu seçilen

merkez köylerde yapılan büyük kontenjanlı okullarda giderilmeye çalışılmıştır. Bu okullarda diğer köylerden taşınmalı olarak gelen öğrencilerde eğitim-öğretimlerini sürdürmektedir. Bunlara ek olarak hemen her köyde hatta bazı köylerde birkaç mahallede birer cami ve kadrolu imam bulunmaktadır. Köylerde veteriner eksikliği hala çözülememiştir.

Araştırmanın yürütüldüğü köylerin % 13.9'unda sağlık evi, % 8.3'ünde sağlık ocağı bulunmaktadır. Bu tesislerde 4 adet ebe 1 adet hemşire ve 1 adet doktor görev yapmaktadır.

Araştırmanın yapıldığı köylerde toplam arazinin 7 680 hektarı tarım arazisi 27 520 hektarı da ormanlık ve mera arazisidir. Arazi kabiliyet sınıflamasına göre toplam arazinin % 28.82'si I-IV. sınıf, % 78.18'i de VI-VII. sınıf arazidir (8).

4.2. Orman Suçlarının Nedenleri

4.2.1. Ekonomik nedenler

Yapılan araştırmalarda birçok araştırmacı orman suçlarının nedenlerinin en önemlisi olarak ekonomik nedenleri göstermektedir. Nitekim Özdönmez (1965); geçimini tarıma bağlamış olan vatandaşlar tarıma elverişli ve yeteri kadar toprağa sahip olmadıklarından, orman toprağından faydalanma yoluna gittiklerini belirtmektedir (9). Diğer bir çalışmada ise orman köylerinde aile başına düşen arazi miktarının 27 ila 48 dekar arasında olduğu belirtilmektedir. Sulama yapılmayan arazilerde köylülerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek arazinin büyüklüğü 47.5 dekar olması gerekmektedir (10).

Araştırma bölgesinde orman suçu işleyen köylülerin sahip oldukları arazilerin büyüklükleri Çizelge 1'de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Çizelge 1. Araştırma bölgesindeki tarım işletmelerinin büyüklükleri ve dağılımı

İşletme Büyüklüğü (da.)	Denek Sayısı	%
Arazisiz	5	1.7
1-19	8	3.4
20-49	87	36.8
50-99	96	40.7
100-199	40	17.0
200-499	1	0.4
500+	-	0.0
Toplam	236	100.0

Çizelge 1'den de görüldüğü gibi orman suçu işleyen kişilerin % 1.7'sinin toprağı bulunmamakta, % 40.2'sinin ise sahip oldukları toprak büyüklüğü kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek büyüklükte değildir. Ülkemizde çiftçilerin yaklaşık % 85.5'i kendi ailesinin geçimini sağlayabilecek büyüklükte toprağına sahipken, orman köylerinde bu oran % 28.1'dir (11). Orman suçu işlenen araştırma bölgesi köylerinde de bu oran % 58.1 olarak bulunmuştur.

Araştırma bölgesinde deneklerin % 97.30'unun tarımla uğraştığı görülmüştür. Ayrıca deneklerin % 91.95'inin tarımın yanında hayvancılıkla, % 45.76'sının tarım ve hayvancılığa ek olarak ticaretle, % 11.02'sinin tarım ve hayvancılığın yanında maaşlı bir işte çalıştığı tespit edilmiştir. Deneklerin % 16.52'sinin çeşitli işlerden ve Bağ-Kur'dan emekli maşısı aldığı, % 0.85'inin ise banka faizi olarak ve mevsimlik işçi olarak çalışmak sureti ile gelir elde ettikleri belirlenmiştir.

Araştırma yapılan hiçbir köyde ticari amaçlı tarım üretimi yapılmadığı, üretilen tüm ürünlerin ancak kendi kendilerine yetecek kadar olduğu görülmüştür. Kendi kendine yetecek toprağı bulunan hane sayısı oranının araştırma alanında % 58.1 olmasına karşın, bu arazilerde

yapılan tarımın eski usullerle bilimsellikten uzak yapıyor olması, gübre, tohum ve mazot fiyatlarının pahalı oluşu ve sahip olunan arazinin tamamında tarım yapılmaması sonucu, üretim düşük ve verimsiz olmaktadır. Bunun yanında köylülerin “tahılın olmazsa aç kalırım” düşüncesi ile üretilen ürünlerin % 90’ından fazlasını tahıl ürünleri oluşturmaktadır.

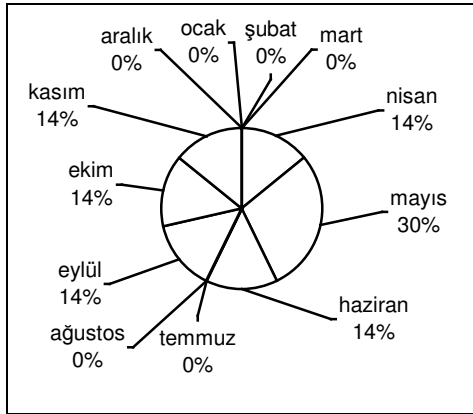
Çalışma alanında deneklerin hane başına 7.67 adet büyükbaş ve 2.73 adet küçükbaş hayvanları olduğu belirlenmiştir. Hayvan besleyen hanelerin % 32.29’unun süt işleyen fabrikalara günde 5-30 litre süt satarak ekonomik girdi sağlamaktadırlar. Ne yazık ki bu gelirden yeterli değildir ve yaz aylarında yapılmaktadır.

Anket yapılan 36 köyden sadece 18 inde 502 kişi son yıl itibariyle orman işçisi olarak çalışmıştır. Bu oran tüm araştırma alanının % 7.38’ini oluşturmaktadır.

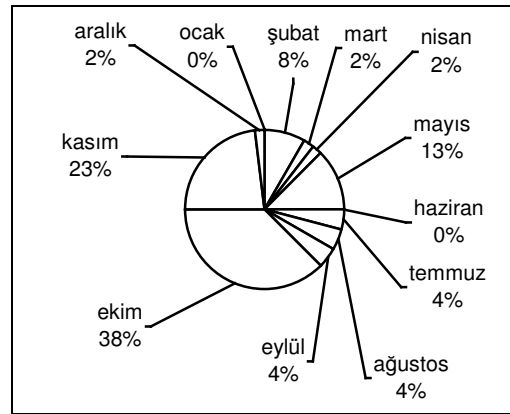
Çalışma sahasında deneklerin % 52.12’sinin kişisel (zati) yakacaktan, % 28.4’ünün kişisel yakacak ve ormandan kaçak olarak, % 18.64’ü ormandan kaçak olarak ve % 0.85’i de kişisel yakacak ve bahçe odunu kullanmak sureti ile yakacak odun sorunlarını hallettiklerini belirtmişlerdir. Son yıl itibariyle bu kişilerin % 92.37’sinin kişisel yakacak aldığı, % 7.63’ünün almadığı, alanların % 50.46’sının miktarı yeterli bulunduğu, % 49.54’ünün miktarı yeterli bulmadığı görülmüştür. kişisel yakacak almayanların ise söğüt, kavak ve meyve odunu yaktıkları belirlenmiştir.

Kişisel yakacak miktarını yeterli bulanların orman idaresinden çekindikleri için bu cevabı verdikleri söylenebilir. Çünkü bu bölgede coğrafik şartlar zor ve kış oldukça uzun, soğuk ve çetindir. kişisel yakacak olarak verilen odun miktarı 15 ster olmasına karşın anket çalışmasında bir hanenin yılda 35-40 ster yakacak odun tükettiği öğrenilmiştir. Hane başına kullanılan yakacak odunun % 62.5’i yasadışı yollardan temin edilmektedir.

Karadere Orman İşletme Müdürlüğü’nde ki kayıtlı “açma” ve “kesme” suçlarının aylara göre gelişiminin, suçların sebepleri hakkında fikir verebileceği düşünülmüştür. Bu sebeple 1996-2000 yıllarında işlenen bu suçlar aşağıdaki grafikte yıllık ortalama suç sayısı ve toplam suç sayısı olarak Şekil 1 ve 2’de gösterilmiştir (12).

Şekil 1. Açma suçlarının aylara göre gelişimi

Şekil 2. Kesme suçlarının aylara göre gelişimi

Şekil 1’de görüldüğü gibi “açma” suçları daha çok tarımsal üretimde ekim dikim-dönemi olan ilkbahar ve sonbahar aylarında işlenmektedir. Bu grafik orman köylülerinin özellikle ekonomik amaçla suç işlediklerine somut bir örnek teşkil etmektedir.

Şekil 2’den de görüleceği üzere “kesme” suçları ekim, kasım aylarında işlenmektedir. Bu suçların genellikle kışa girmeden yakacak odun gereksinimlerini karşılamak üzere kesildiğini söylemek olanaklıdır. Mayıs ayında da kesme suçlarının arttığı görülmektedir. Bu kesimler içinde yazın girmeden yapılacak tamiratlar için olduğu söylenebilir.

4.3. Sosyal Nedenler

4.3.1. Demografik yapı

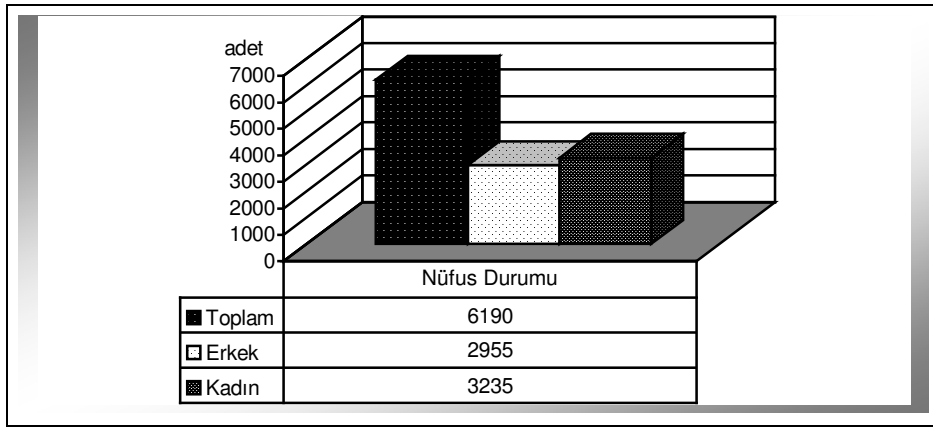
Araştırmanın yürütüldüğü Karadere Orman İşletme Müdürlüğü'ne bağlı orman köylerindeki nüfus durumu Çizelge 2'de gösterilmiştir.

Çizelge 2. Köylerin nüfus durumlarının yıllara göre seyri

Orman Şefliği	İşl.	1990 Nüfusu *	1997 Nüfusu **	2000 Nüfusu ***
Akkaya		839	572	419
Çaltepe		1654	1432	1317
Kadıdağı		2163	2077	1830
Karadere		1104	842	563
Kaşçılar		2630	2123	2061
Toplam		8390	6802	6190

Kaynak * (13), ** (14), *** (15)

Görüldüğü üzere; araştırma bölgesindeki köylerde genel olarak bir nüfus azalışı bulunmaktadır. 1990-1997 yılları arasında % 15.34'lük, 1997-2000 yılları arasında % 4.24'lük bir nüfus azalması olmuştur. 1990-2000 arasına bakacak olursak % 18.93'lük bir azalmanın olduğu görülmektedir.

Şekil 3. 2000 Yılı kadın-erkek nüfusu (15)

Şekil 3'te görüldüğü üzere araştırma bölgesinde 2000 yılı resmi nüfus sayımı sonuçlarına göre kadın nüfusu toplam nüfusun % 52.3'ünü, erkek nüfus da % 47.7'sini oluşturmaktadır.

Araştırma bölgesinde bir hanede ortalama 6.46 kişi yaşamakta olup bunun 2.55'i çocuktur ve bu sayı Türkiye ortalamasından büyüktür (16). Hane nüfusları 1-18 arasında, çocuk sayıları da 0-12 arasında değişmektedir.

4.3.2. Göçler ve Nedenleri

Orman köylerindeki insan topluluğunun durumu ve zamana göre seyri ormanlara yapılan müdahaleleri direkt etkilediğinden göç hareketleri de bu çalışmada incelenmiştir. 1990 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına göre Kastamonu'da şehirleşme oranı % 35.1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, hem % 40.20 olan Karadeniz Bölgesi ortalamasından, hem de %

59.01 olan Türkiye Ortalamasından düşüktür (16). Son yıllarda görülen sanayileşme çabalarına rağmen, il nüfusunun azalış göstermesi önemli sorunlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Ekonomisi büyük oranda tarıma dayalı olan Kastamonu’da ekilebilir ve sulanabilir arazinin azlığı nedeniyle tarımda istenilen gelişme sağlanamamış, bu da göçün artmasına katkı sağlayan bir unsur olmuştur.

Araştırma bölgesinde son beş yılda 50 hane temelli olarak göç etmiştir. Bunun yanında çeşitli sebeplerle kışın ilçe merkezlerine yada başka kentlere gidip yazın geri dönmek şeklinde yapılan geçici göçlerde mevcuttur. Sağlık, eğitim, iş bulma gibi etkenler önemli göç etme sebepleridir.

4.3.3. Yerleşim Durumu

Araştırma yapılan 36 köyde toplam 149 mahalle bulunmaktadır. Bu köyler 600 m ile 1400 m rakımlarda yerleşmişlerdir. Köylerin iklim ve topografik özellikler açısından çok iyi şartlara sahip oldukları söylenemez. Köyler olumsuz arazi ve iklim koşullarına sahip olmalarından ve köylerin % 52.78’inin dağınık, % 44.44’ünün az dağınık, % 2.78’inin de toplu yerleşimden oluşmasından dolayı bu bölgelerde çalışacak kamu memurları bu bölgelere gelmemekte ve başka yerlerde çalışmak istemektedir.

4.3.4. Kültürel Yapı

Araştırma bölgesinde deneklerin % 2.12’si okur-yazar, % 79.24’ü ilkökul mezunu, % 3.39’u ortaokul mezunu ve % 2.54’ü de lise mezunudur. % 12.71’ise okur-yazar değildir.

Deneklerin %95’inden fazlası ormanın toplumsal ve ekolojik yararlarından haberdardır. Ancak yine bu kişilerin % 78.39’u ormanı yakacak odun kaynağı olarak, % 88.14’ü de ormanı iş sahası olarak görmektedir. Köylülerin ormanın faydalarından haberdar olmalarına karşın orman suçlarının işlenmeye devam etmesi düşündürücüdür.

4.4. Orman Kadastrounun Durumu

Karadere orman İşletme Müdürlüğü’nde köylerin % 51.49’unun orman kadastrou bitirilmiş, % 58.51’inin ise orman kadastrou halen yapılmamıştır (15).

Bunun yanında insanların ormanların mülkiyeti konusuna bakışlarının ne olduğunun saptanması amacıyla, deneklere “orman suçu işlenen yerler kime ait?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Köylülerin % 41.10’u suç işlenen alanın kendilerine ait olduğunu belirtmişlerdir. Bu kişilere yöneltilen “size ait ise elinizde bunu ispatlayacak bir belge var mı?” sorusuna ise deneklerin % 59.79’u olumsuz yanıt vermiştir. % 40.21’i ise ormanın kendilerine ait olduğunu ileri sürmüş ve belge olarak da köy sınırlarını belirten krokiyi göstermişlerdir. Bu köylüler bu belgenin hukuki olarak bir anlam ifade etmediğini bilmemektedirler.

4.5. Yasaların Etkisi

Araştırmaya katılan deneklerin % 100’ünün çeşitli derecelerde Orman Yasasından haberdar oldukları görülmüştür. Bunun yanında deneklerin % 4.66’sı Orman Yasasına göre suç sayılan eylemleri tam olarak bildiklerini, % 30.93’ü çoğunu, % 44.49’u bazılarını, % 15.68’i çok azını ve % 4.24’ü de hiçbirini bilmediklerini ifade etmişlerdir. Orman suçlarını çeşitli derecelerde bildiklerini söyleyen köylüler suç olarak; izinsiz kesim yapmayı, hayvan otlatmayı, izinsiz kullanımı belirtmişlerdir. Anket çalışmasında deneklerin yasalardan haberdar olmalarına karşın suç işlemeye devam ettikleri saptanmıştır. Orman yasasına göre suç sayılan eylemlerden fazlaca haberdar olanların en çok suç işleyenler olduğu görülmüştür.

Araştırma alanında köylülerin % 61.44'ü 6831 Sayılı Orman Yasası'nın orman suçlarına verdiği cezaları çok ağır, % 31.78'i normal, % 6.78'i hafif bulduklarını belirtmişlerdir. Cevaplarda köylülerin bu cezalardan zarar görmüş olmasının etkisi hissedilmektedir.

4.6. Yönetmel Nedenler

Karadere Orman İşletme Müdürlüğü'nde toplam 8 toplu koruma merkezi ve 1 de bölüm koruma merkezi bulunmaktadır. Bu koruma merkezlerinde 26 koruma memuru görev yapmaktadır. Bir muhafaza memuruna düşen koruma alanı $91290 \text{ ha} / 26 = 3511 \text{ ha}$ 'dır. Ormanlık alanın dağınık olması, sınırlarında toplam 94 köy bulunması muhafaza memurlarının işlerinin ne kadar zor olduğunu göstermektedir. Koruma memurlarının yetersizliği bilinmesine rağmen, aynı zamanda başka işlerde de kullanılmaları görevlerinin aksamasına neden olmaktadır. Yine bu kişilerin sosyal yaşantıdan yoksun olarak yaşaması, çok zor iklim ve doğa koşullarında çalışmaları ve aldıkları ücretlerin çalışma koşullarına göre çok düşük olduğu da unutulmamalı ve gözden kaçırılmamalıdır.

Anket çalışması sırasında orman muhafaza memurlarından bazılarının işlenen çeşitli orman suçlarını göz ardı ettikleri görülmüştür. Koruma memurları köylülerin ekonomik durumlarının zayıf olması sebebiyle işlem yapmadıklarını belirtmişlerdir.

4.7. Diğer Nedenler

Oluşan orman suçları üzerinde etken olan başka faktörlerde mevcuttur. Bunlar; halkın hala "cibal-i mübaha" düşüncesinde olması, yasalardaki yaptırımların yetersiz oluşu, mahkeme kararlarının etkili bir şekilde uygulanamayışı olarak sayılabilir.

Çalışma alanında köylülerin % 67.80'i ormanı köylülerin, % 29.66'sı ise orman koruma örgütünün ormanları daha iyi koruyabileceğini söylemişlerdir. % 2.54'ü ise bu işin beraber yürütülebileceğine inanmaktadır. Bu saptamalardan; ormanların korunmasında orman koruma memurları ile bu işin tam olarak yapılamayacağı, mutlaka yöre halkının desteğinin alınması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

5. SONUÇLAR

Karadere Orman İşletmesi sınırları içerisinde 1991-2000 yılları arasında yılda ortalama 42.4 orman suçu işlenmiştir. Bu suçların ilk üçünü kullanma (% 30.4), kesme (%24.6) ve bulundurma (% 24.5) oluşturmaktadır. İşlenen bu suçların genellikle tarımsal üretimde ekim-dikim yapılan ve yakacak yapacak temin edilen ilkbahar ve sonbahar mevsimlerinde işlendiği tespit edilmiştir. Buda işlenen orman suçlarının ekonomik nedenlerle işlendiğini göstermektedir.

Araştırma alanında deneklerin % 41.9'u kendileri ve ailelerinin ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri toprağa sahip değillerdir. % 1.7'sinin ise hiç toprağı yoktur. Çalışma bölgesinde üretilen tahıl ürünlerinin % 90'ından fazlasını tahılın oluşturması ve ticari amaçlı üretim yapılmaması köylülerin ekonomik girdilerinde bir artış olmasını engellemektedir. Bunlarla beraber gübre, akaryakıt fiyatlarının yüksek oluşu köylülerin tarım makinelerinden yeterince faydalanmasına ve yüksek verimli ürün almalarına engel olmaktadır. Buda köylülerin ekonomilerine eksi yönde bir etki etmektedir.

Çalışma sahasında deneklerin % 97.3'ü çiftçidir. Bunların % 91.95'i çiftçiliğin yanında hayvancılık, % 12.71'i ise çiftçilik, hayvancılık ve ticaretle uğraşmaktadır.

Araştırma alanında hane başına 7.67 adet büyükbaş ve 2.73 adet küçükbaş hayvan düşmektedir. Bu hayvanlardan alınan ürünler de ticari amaçlı değildir. Sadece yaz aylarında hanelerin % 32.29'luk bir bölümünde küçük çapta süt satışı yapılmaktadır. Yapılan

hayvancılığın bilimsellikten uzak eski tekniklerle ve verimi düşük ırklarla yapılıyor olması ürün veriminin az olmasının ve artı ekonomik girdi oluşmasına engel olmaktadır.

Araştırma alanındaki bir diğer geçim kaynağı da orman işçiliğidir. Bölgede orman işçiliği ile elde edilen gelir, sıralamada tarım ve hayvancılıktan sonra gelmektedir. Uluslararası ölçülere göre, beş kişiden oluşan bir ailenin tüm geçimini ormancılık işlerinden sağlayabilmesi için, ortalama 70 hektarlık bir ormana ihtiyaç vardır (17). Buna göre araştırma alanı sınırları dahilinde 153272 ha ormanlık alan bulunması gerekirken bu rakam 51577 hektardır. Alansal yetersizlik yanında ücret ve çalışma süresindeki azlık da bu işin önemli bir geçim kaynağı olmasını engellemektedir. 2001 yılında bir işçinin eline geçen brüt ücret 850 milyon TL dir. Bu ücretlerden yapılan kesintilerden sonra bir işçinin eline geçen para net 500 milyon TL olmaktadır. Bu ücrete ilave hediye ve ikramiyelerde dahildir. Orman işçiliği yılda en çok 4 ay ve sadece üretim dönemlerinde yapılabilir.

Görüldüğü gibi köylülerin ekonomik girdilerini oluşturan kalemler çok fazla çeşitlilik göstermemektedir. Buna karşın bu faaliyetlerin çeşitli nedenlerle verimli olarak yapılamaması ve veriminde zamanla düşmesinden dolayı köylülerin gelirlerinde bir artış olmaktadır. Yapılan faaliyetler köylülerin kendi geçimlerini sağlamaya yöneliktir. Gelirlerde artış olmaması ve hatta zamanla azalması köylüleri karşılıksız yararlanabilecekleri ormanlara yöneltmektedir. Böylece köylüler ekonomik yapılarındaki dengesizliği orman suçları ile gidermektedirler.

Çalışma sahasındaki köylerde yerleşimin % 97.22'si dağınıktır. Bölgede baskın konut tipi % 69.3 ile ahşaptır. Evler geniş aile yaşantısına uygun olarak büyük yapılmıştır. Konutların izolasyonu oldukça zayıf bir yapıdadır. Bunun yanında evlerin tamamının tamirata ihtiyacı vardır.

Deneklerin % 47.04'lük bir kesimi ormandan kaçak olarak yakacak ve yapacak kullandıklarını belirtmişlerdir.

Araştırma alanında coğrafik ve iklim şartlarının ağır olması ve evlerin durumunun kötü olmasından dolayı bölgede hane başına 35-40 ster yakacak ve tamiratlar içinde ihtiyaç duyulan kadar odun kullanılmaktadır. Orman işletme şeflikleri tarafından verilen kişisel yakacak miktarları ise hane başına 15 sterdir. Kişisel yakacak miktarlarının bölge şartlarına göre düzenlenmemiş olması resmi kişisel yakacak miktarları ile köylünün kullandığı miktar arasında farklılıklar oluşturmaktadır. Köylülerde bu farkı ormanlardan yasadışı yararlanmalar ile gidermektedirler.

Bölgede halkın % 78.3'ü çeşitli derecelerde eğitilmiş, % 21.7'si ise okur-yazar değildir. Bölgedeki köylülerin ormanların toplumsal faydalarından haberdar olmalarının yanında önem verdikleri temel konu ormanların ekonomik faydalarıdır. Ormancılık örgütünün, ormanların diğer yönleriyle de ele alınmasının gerekliliğini orman köylüsüne anlatmak için planlı ve programlı bir şekilde halkla ilişkiler etkinliğinde bulunduğu da görülmektedir.

Çalışma alanında köylülerin % 41.10'u ormanların kendilerine ait olduğunu belirtmişlerdir. Bu kişilerin % 41.9'u bu alanların kendilerine ait olduğunu belirtmişlerdir.

Anket sonuçlarından köylülerin % 95.76'sı çeşitli derecelerde Orman yasası'na göre suç oluşturan eylemlerden haberdar oldukları belirlenmiştir. Yine bu köylülerin % 61.44'ü 6831 sayılı Orman Kanunu'nun orman suçlarına verdiği cezaları çok ağır bulmaktadır. Çalışma esnasında cezaların ağırlığının, cezaların caydırıcılığına doğru orantıda etki etmediği kanısına varılmıştır.

Çalışma bölgesinde köylülerin büyük bir bölümünün eğitilmiş olmasına karşın bazı konularda bilgi eksikliklerinin bulunduğu ve bazı konularda da geleneksel yaşam tarzlarını ve davranışlarını sürdürdükleri gözlemlenmiştir. Yasalardan haberdar olmalarına karşın cibal-i mübaha düşüncesini devam ettirmeleri bunu göstermektedir. Orman köylülerinin

eğitimlerindeki eksiklik ve dışa kapalı yaşam şekilleri ormanlara yapılan yasadışı müdahaleleri artırıcı bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırma alanında 1990-2000 yılları arasında genel olarak % 26.22'lik bir nüfus azalması olmuştur. Genelde ekonomik nedenlerden dolayı yapılan göçlerin ormanlara yapılan baskıyı azaltıcı yönde etki ettiği gözlemlenmiştir.

Araştırma alanında deneklerin % 67.80'i ormanı köylülerin daha iyi koruyabileceğini düşünmektedir. Günümüz şartlarında araştırma bölgesindeki koruma memuru sayısının yetersiz olduğu ve bir koruma memuruna düşen korunacak ormanlık alanın fazla olması orman suçlarını artırıcı nedenlerdendir.

Araştırma alanında işlenen suçlar Karadere Orman İşletme Müdürlüğü'nün zarara uğramasına neden olmaktadır. Çalışma sahasında işlenen suçlar ile yılda ortalama 350.994 m³ tomruk, 27.4 ster ve 108.6 kental yakacak orman ürünü zarar görmüştür (18). Bunun yanında açma, yerleşme, işgal, faydalanma ve otlatma suçlarından yılda ortalama 4758.63 m² alan ormansızlaşmıştır. Buna göre Karadere Orman İşletmesi yılda ortalama 10 milyar TL zarara uğramaktadır. Bu rakamlara gizli suçlar sonucu oluşan zararlar ve ormansızlaşan alanlardaki ağaçlandırma giderleri dahil değildir.

KAYNAKLAR

1. Gümüş, C., Amasya Orman Bölge Müdürlüğü'nde Orman Suçlarının Nedenleri, Doktora Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 1992.
2. Anonim, Ormancılık Özel İhtisas Komisyon Raporu, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, D.P.T., Yayın No: 2531-ÖİK: 547, Bölüm 1, 2, 7,14, D.P.T., 208, Ankara, 2001.
3. Anonim, 1999 Yılı Orman Koruma Faaliyetleri Değerlendirme Raporu, O.G.M. Orman Koruma ve Yangınla Mücadele Dairesi Başkanlığı, Ankara, 1999.
4. Ayyıldız, H., Toksoy, D., Üniversite Öğrencilerinin Sosyal-Kültürel Özellikleri ve Gelir-Harcama Yapısı: Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Örneği, Pazarlama Dünyası, Sayı:16, İstanbul, 2002.
5. Kurtuluş, K., Pazarlama Araştırmaları, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, +Baskı, 220-222, İstanbul, 1992.
6. Orhunbilge, N., Örneklem Yöntemleri ve Hipotez Testleri, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, Yayın No: 270, 81-82, İstanbul, 1997.
7. Acun, E., Geray, U., Orman Köylülerinin Kentlileşmesi ve Orman-Köy İlişkileri (Safranbolu Örneği), İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, İ.Ü. Yayın No:2640, Orman Fak. Yayın No: 279, 8, İstanbul, 1980.
8. Anonim, Kastamonu İli Merkez İlçesi 159 Orman Köyü Kalkınma Planı (1979-1983), ORKÖY Genel Müdürlüğü Kastamonu Bölge Baş Müdürlüğü, Kastamonu, 1979.
9. Özdönmez, M., Türkiye'de Orman Suçları Nevileri, Sebepleri ve Önlenmesi Çareleri Üzerine Araştırmalar, Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınlarından, 126-144, İstanbul, 1965.

10. Gökçe, O., Türkiye’de Tarım Orman İlişkilerinde Karma Sistemler, Orman Mühendisliği Dergisi, Sayı: 4, (1989) 15.
11. Çağlar, Y., Türkiye’de Orman Köyleri ve Kalkındırılmasına Yönelik Etkinlikler, 59, 115, 216, M.P.M. Tarım Şubesi, Yayın No: 340, Ankara,1986.
12. Anonim, Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü Dava ve İcra Takip Defterleri 1987-2001, KOBM Karadere İşletme Müdürlüğü Dava Servisi, Kastamonu, 2000.
13. Anonim, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri İli 37-Kastamonu, Genel Nüfus Sayımı, D.İ.E., Ankara,1990.
14. Anonim, Genel Nüfus Tespiti İdari Bölünüşü, D.İ.E., Ankara, 1997.
15. Anonim, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri İli-37 Kastamonu, Genel Nüfus Sayımı, D.İ.E., Ankara, 2000.
16. Gümüş, C., Ordu devlet Orman İşletmesinde Orman Suçu işleme Nedenleri, Yüksek Lisans Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, 89, Trabzon, 1989.
17. Konukçu, M., Ormancılığımız “Turkish Forestry”, D.P.T., 71, 88, 146, Ankara, 1999.
18. Anonim, 2002 Yılı Çalışma Programı, Kastamonu O. B. M. Karadere Orman İşletme Müdürlüğü, Kastamonu, 2002.